

Prof. JUDr. Jiří Boguszak, DrSc.

Oponentský posudek doktorské disertace JUDr. Jana Winttra
"Obecné a odvětvové principy současného českého práva" (232 stran)

Téma Wintrovy disertace je velice náročné. Četbu autor způsobem zpracování neusnadňuje. Můžeme rozeznat několik poloh:

Po úvodu (část 1 - 6 stran) část 2 (cca 46 stran) představuje zjevně (příliš objemnou) captationem benevolentiae. Dokládá, hlavně umným výběrem názorů z vývoje literatury, význam a aktuálnost tématu.

Teprve v části 3, na str. 81 až 88, autor zařazuje výklad o pojmu právního principu a své stanovisko k této otázce. Po mém soudu aprávně vychází z odlišení, které Alexy označuje jako "slabé", ale které je blízké povědomí většiny právníků. Správně se kloní k názoru, že právní principy musí být vyjádřitelné kondicionálními větami a že je nutno je odlišovat od hodnot chráněných právem.

S tím souvisí (v části 4.1.1, na str. 90) správný postřeh, že "redukce" na hodnoty by vedla k přílišnému ochuzení právního řádu a neplnila by účel sledovaný "redukcí" na právní principy.. V otázce hodnot však autor na jedné straně považuje za hodnoty všechny účely právních norem, a tím snižuje a trivializuje pojem hodnot. Na druhé straně zvláště v partii věnované problému hodnot (str. 214 n.) autor velmi chybně směřuje k redukci počtu hodnot na tři čtyři a hierarchizaci. Místo aby uznal v podstatě všechna základní práva za hodnoty, a to ovšem relativní, takže důležitost té nebo oné hodnoty se mění podle okolností. A místo aby se rozpomněl na to, že hodnoty bývají v konfliktu a že je nutno je navzájem poměřovat podle podmínek případu. Tak např. autorem stále v singuláru zdůrazňovaná svoboda přece pro právníka existuje jako řada základních svobod, které si mohou konkurovat (např. svoboda podnikat a svoboda odborově se organizovat) a podle okolností třeba i ustupovat (např. hodnotě životního prostředí).

Wintrova disertace se vyznačuje důkladným zřetelem k různým

pojetím a názorům obsaženým v literatuře (přednostně v literatuře české, německé a rakouské, popř. polské - s exkurzy do podstatné literatury anglosaské, zohledňujícími hlavně Dworkima a Harta). Jeho postup vyvolává otázku, nebylo-li by účelné, kdyby se autor snažil o strukturování problémů způsobem, který zavedl Holländer ve svém Nástinu právní filozofie.

Protože autor na pár místech (zdá se souhlasně) cituje autory operující s topoi, bylo by snad užitečné vyložit relevantní teze Viewegovy knihy Die Topik.

Překvapuje mě však, že autor zcela opomněl Wróblevského pojetí, obsažené v Paříži vydaném francouzském reprezentativním Encyklopedickém slovníku teorie a sociologie práva. Jedná se o pojetí, které podle mého mínění vypovídá o právních principech více a lépe než formulace, že právní principy jsou "pravidla tvořící základ právního institutu, zákona, právního odvětví nebo právního řádu jako celku" (str. 76 aj.). To se vztahuje i na Boguszakovy formulace, jež autor cituje. Sám jsem přece pojem právního principu nedefinoval, nýbrž jsem výslovně převzal právě zmíněné pojetí Wróblevského. Wintr cituje jen, co jsem připojil, ale co je nepodstatné.

K části 5 a 6 : Na str. 116 autor uvádí, že není možné odhalit a sepsat veškeré principy českého práva i všech odvětví a chce jen naznačit cestu k vnitřnímu systému práva. Akceptují to a konstatují, že autor vykonal záslužnou práci vlastně pouhým výčtem ve své rigorózní práci.

Některé dílčí připomínky:

- Nemyslím, že používání termínu "axiomy" je korektní. Ztotožňuji se s V. Knappem v tom, že právní věda je argumentační a nikoli axiomatická a že např. ani principy civilního procesu nejsou axiomy.
- Místo subj. práva by se mělo jednat o právní subjektivitu (str. 121) a právo na vlastnictví dlužno chápat jako způsobilost mít vlastnictví.
- Neudržitelná je teze o rovnosti postavení fyzických a právnických osob (např. jistá dědická práva mohou mít jen fyzické osoby; lidská práva a základní svobody příslušejí jen

jednotlivcům, i když lze v některých souvislostech odvodit určité
důsledky pro ty či ony právnické osoby) (str. 123).

- Str. 205: in dubiis pro reo. V tom je po mém soudu zvýhodnění
obžalovaného

Přesahy práce do oboru právních dějin (str. 21-31, 105-116)
jsou zbytečné a nepřinášejí nic nového.

Po bedlivé úvaze ovšem doporučuji práci k úspěšné obhajobě.

25. 1. 2006